

สาธารณสุขและ ระบบประกันสุขภาพของไทย

อาจารย์กมล ฤทธอมลัตย์

หัวข้อเนื้อหาประจำบท

1. ประวัติและวิวัฒนาการ
ของการสาธารณสุขไทย

2. การสาธารณสุขและระบบ
สุขภาพชุมชน

3. ระบบพลิกฟื้นสุขภาพ
ชุมชน

4. พัฒนาการระบบประกัน
สุขภาพของไทย

5. แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ
20 ปีกระทรวงสาธารณสุข
(พ.ศ. 2560-2579)

6. ทิศทางและแนวโน้มระบบ
ประกันสุขภาพของไทย

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เปรียบเทียบความแตกต่างของประวัติและวิวัฒนาการของระบบสุขภาพและการสาธารณสุขในประเทศไทยในแต่ละช่วงเวลาได้

1.

วิเคราะห์ความแตกต่างของแนวคิดการสาธารณสุข การสาธารณสุขมูลฐาน บริการปฐมภูมิและระบบสุขภาพชุมชนได้

2.

อภิปรายระบบการพลิกฟื้นระบบสุขภาพได้

3.

วิเคราะห์พัฒนาการระบบประกันสุขภาพของไทยได้

4.

อธิบายแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปีกระทรวงสาธารณสุขได้

5.

วิเคราะห์ทิศทางและแนวโน้มระบบประกันสุขภาพของไทยได้

6.

วิวัฒนาการทางการแพทย์และการสาธารณสุขของประเทศไทย

ยุคก่อนประวัติศาสตร์

มนุษย์รู้จักรักษาตัวมาแต่ดึกดำบรรพ์ โดยสัญชาตญาณ
แห่งการดำรงไว้ซึ่งความอยู่รอดของตนเองได้มีอยู่
ในตัวของมนุษย์ตั้งแต่เกิดมีมนุษย์มาในโลกนี้
การสาธารณสุขในยุคดั้งเดิมนี้ก็มีอยู่บ้าง แต่ส่วนมากจะเน้น
ด้านการแพทย์

ยุควางรากฐานและฟื้นฟูการ

สาธารณสุขสู่ยุคปัจจุบัน

สมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 2 เป็นยุคเริ่มต้นของกรุง
รัตนโกสินทร์การแพทย์ของไทยยังเป็นใน ลักษณะแผน
โบราณการสาธารณสุขยังไม่เจริญเท่าที่ควรในยุควาง
รากฐาน

วิวัฒนาการทางการแพทย์และการสาธารณสุขของประเทศไทย

ยุคบ้านเมืองเจริญรุ่งเรือง

สมัยรัชกาลที่ 4 ถึงสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นยุคที่มีการติดต่อกับประเทศแถบตะวันตก มีทูตมาเจริญสัมพันธไมตรี คณะมิชชันนารีเข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์มากขึ้น

ยุคกำเนิดกระทรวงสาธารณสุข

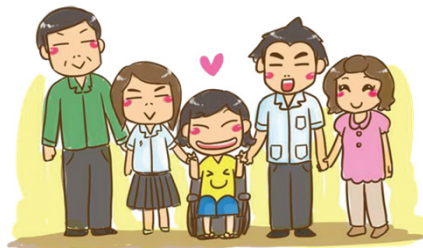
ในยุคกำเนิดกระทรวงสาธารณสุข มีการจัดโครงสร้างกรม กองต่าง ๆ ให้มีความชัดเจนมากขึ้น เน้นการสร้างเสริมเสริมสุขภาพมากกว่าการรักษาโรค

การสาธารณสุขและระบบสุขภาพชุมชน

การสาธารณสุข

- ❖ ระดับบุคคล (Individual: I)
- ❖ ระดับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Node: N)
- ❖ ระดับเครือข่าย (Network: N)
- ❖ ระดับสิ่งแวดล้อมและปัจจัยสนับสนุน (Environment: E)

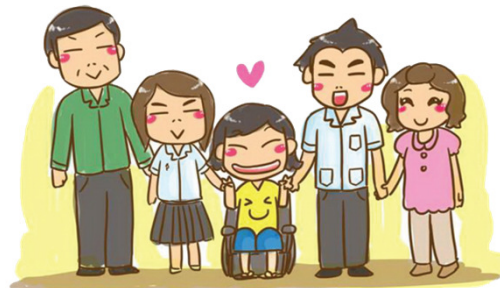

การสาธารณสุขและระบบสุขภาพชุมชน

การสาธารณสุขมูลฐาน (Primary Health Care)

- 1) การมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2) การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
- 3) การปรับระบบบริการสาธารณสุข
- 4) การประสานงานระหว่างหน่วยงาน

การสาธารณสุขและระบบสุขภาพชุมชน

บริการปฐมภูมิ (Primary Care)

- 1) เป็นบริการเชิงรุกที่เน้นแก้ไขที่รากฐานของปัญหา
- 2) เพิ่มการเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม
- 3) เป็นการดูแลแบบองค์รวมด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และมองคนในมิติทางกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ
- 4) เป็นการดูแลต่อเนื่องตลอดชีวิต
- 5) เป็นการดูแลอย่างผสมผสานโดยบูรณาการองค์ความรู้ที่หลากหลายทั้งด้าน การแพทย์ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เข้าด้วยกันในการดูแลสุขภาพ
- 6) เน้นสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและการประสานงานระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้องใน การจัดการสุขภาพ

การสาธารณสุขและระบบสุขภาพชุมชน

ระบบสุขภาพชุมชน

ระบบสุขภาพชุมชน เป็นอุดมการณ์ในการดูแลสุขภาพประชาชนด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ อยู่บนหลักการความยุติธรรมและศีลธรรมคือประชาชนทุกคนไม่ถูกทอดทิ้งและมีสิทธิในการเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างเท่าเทียม ทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม (พงษ์ศักดิ์ นาคตะ, แพทย์วิภา สุวรรณพรหมและรัตนภรณ์ อาวิพันธ์, 2561) ทั้งนี้เพื่อเฝ้าระวังความทุกข์ที่เกิดจากปัญหาสุขภาพและการเจ็บป่วยของประชาชน

การสาธารณสุขและระบบสุขภาพชุมชน

ระบบสุขภาพชุมชน (ต่อ)

- ให้ความสำคัญกับ “คน” ในฐานะเป็นเจ้าของชีวิตและเชื่อนิเทศภาพของคน
 - เคารพในเกียรติและศักดิ์ศรี
 - เคารพความรู้แฝงในคน (Tacit knowledge) ที่เป็นพื้นฐานของความรู้แบบเปิดเผย (Explicit knowledge)
 - การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Interactive learning through action) ของคนที่เกี่ยวข้องในระบบสุขภาพชุมชน
 - การจัดการความรู้ (Knowledge management) อย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่
-

ระบบการพลิกฟื้นระบบสุขภาพชุมชน

ความสามารถของหน่วยงานต่าง ๆ ในระบบสุขภาพที่จะปรับตัวและฟื้นกลับมาดำเนินกิจกรรมได้ตามปกติหลังเผชิญเหตุการณ์วิกฤตหรือความทุกข์ยากในระบบ สาเหตุหลักที่ทำให้การพลิกฟื้นระบบสุขภาพ ได้รับความสนใจ เนื่องจากพบว่าในวิกฤตสุขภาพใดก็ตามจะมีบางประเทศหรือองค์กรหรือกลุ่มคนส่วนหนึ่งที่สามารถปรับตัว ฟื้นตัว กลับมาดำเนินกิจกรรมตามปกติได้ (Hanefeld et al., 2018)

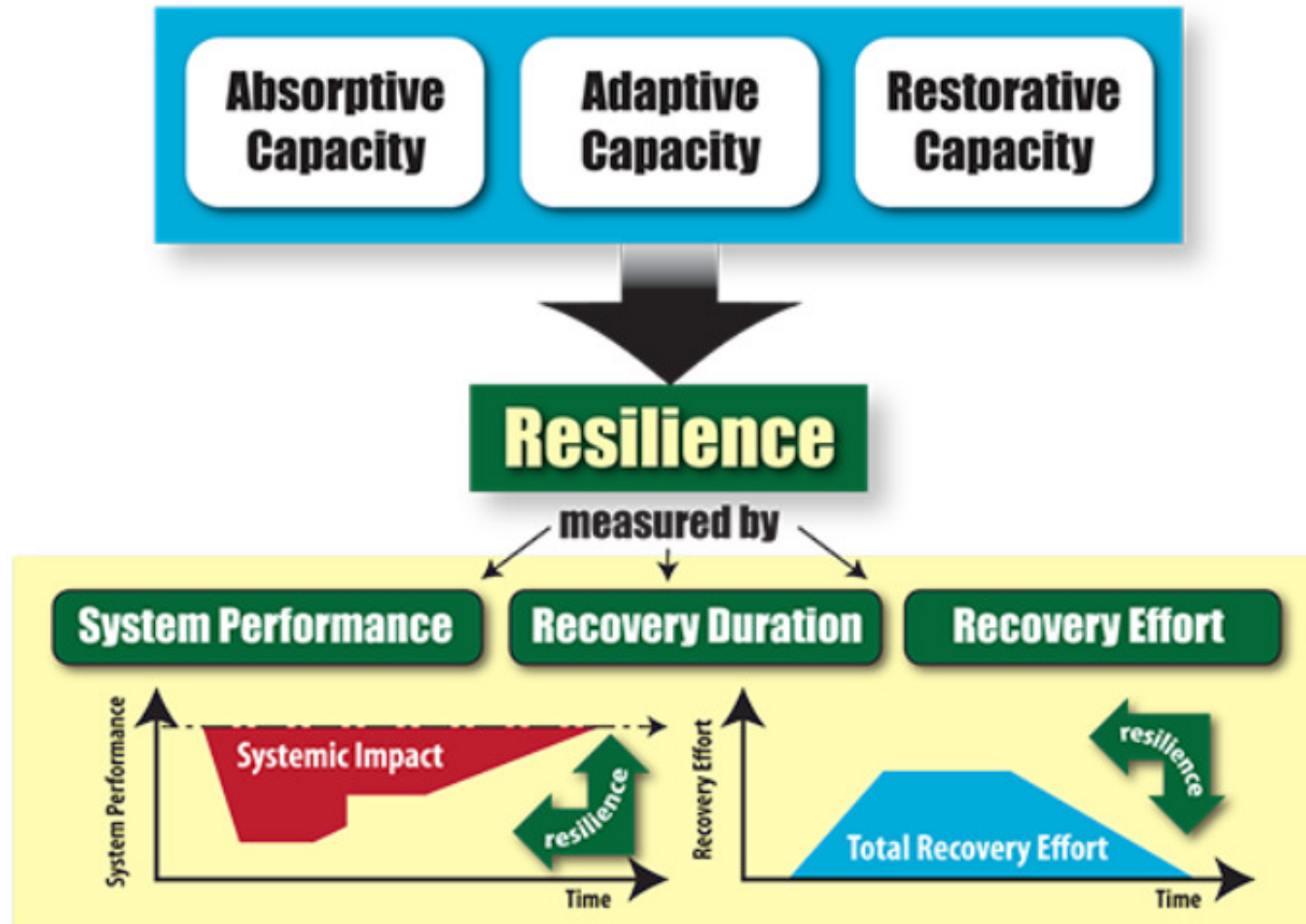

ระบบการพลิกฟื้นระบบสุขภาพชุมชน

“การอภิบาล” (Governance) คือ การทำงานเอื้อเพื่อเอื้อแผ่

1. ความสามารถในการรวบรวม ผสมผสานและวิเคราะห์ความรู้และข้อมูล
2. ความสามารถในการเผชิญและจัดการกับสภาพการณ์ที่ไม่แน่นอนและไม่คาดฝัน
3. ความสามารถในการจัดการสถานะที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน
4. ความสามารถในการพัฒนานโยบายสาธารณะหรือนโยบาย ตลอดจนกฎระเบียบที่เป็นที่ยอมรับและนำไปใช้ได้จริงในบริบทต่าง ๆ

พัฒนาการระบบประกันสุขภาพของไทย

แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี กระทรวงสาธารณสุข (พ.ศ. 2560-2579)

แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี กระทรวงสาธารณสุข (พ.ศ. 2560-2579)

ยุทธศาสตร์การพัฒนา 4 Excellence :

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครอง
ผู้บริโภคเป็นเลิศ (Promotion, Prevention &
Protection Excellence: P&P Excellence)

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านบริการเป็นเลิศ (Service Excellence)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านบุคลากรเป็นเลิศ (People Excellence)

ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารเป็นเลิศด้วยธรรมาภิบาล (Governance
Excellence)

กรอบแนวคิดแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุข (พ.ศ.2560 - 2579)

ตัวชี้วัด/เป้าหมาย

Phase 2

- ร้อยละ 90 ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA (1,665 แห่ง จาก 1,750 แห่ง)
- ร้อยละ ของการจัดซื้อยาร่วมของยา เวชภัณฑ์ที่ไม่ใช่ยา วัสดุวิทยาศาสตร์ และวัสดุทันตกรรม
- ร้อยละ 40 ของหน่วยงานภายในกระทรวงสาธารณสุข ผ่านเกณฑ์การประเมินระบบควบคุมภายใน

Phase 4

- ร้อยละ 90 ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA (10,377 แห่ง จาก 11,530 แห่ง)
- ร้อยละ.....ของการจัดซื้อยาร่วมของยา เวชภัณฑ์ที่ไม่ใช่ยา วัสดุวิทยาศาสตร์ และวัสดุทันตกรรม
- ร้อยละ 80 ของหน่วยงานภายในกระทรวงสาธารณสุข ผ่านเกณฑ์การประเมินระบบควบคุมภายใน

พ.ศ. 2560 - 2564

พ.ศ. 2565 - 2569

พ.ศ. 2570 - 2574

พ.ศ. 2575 - 2579

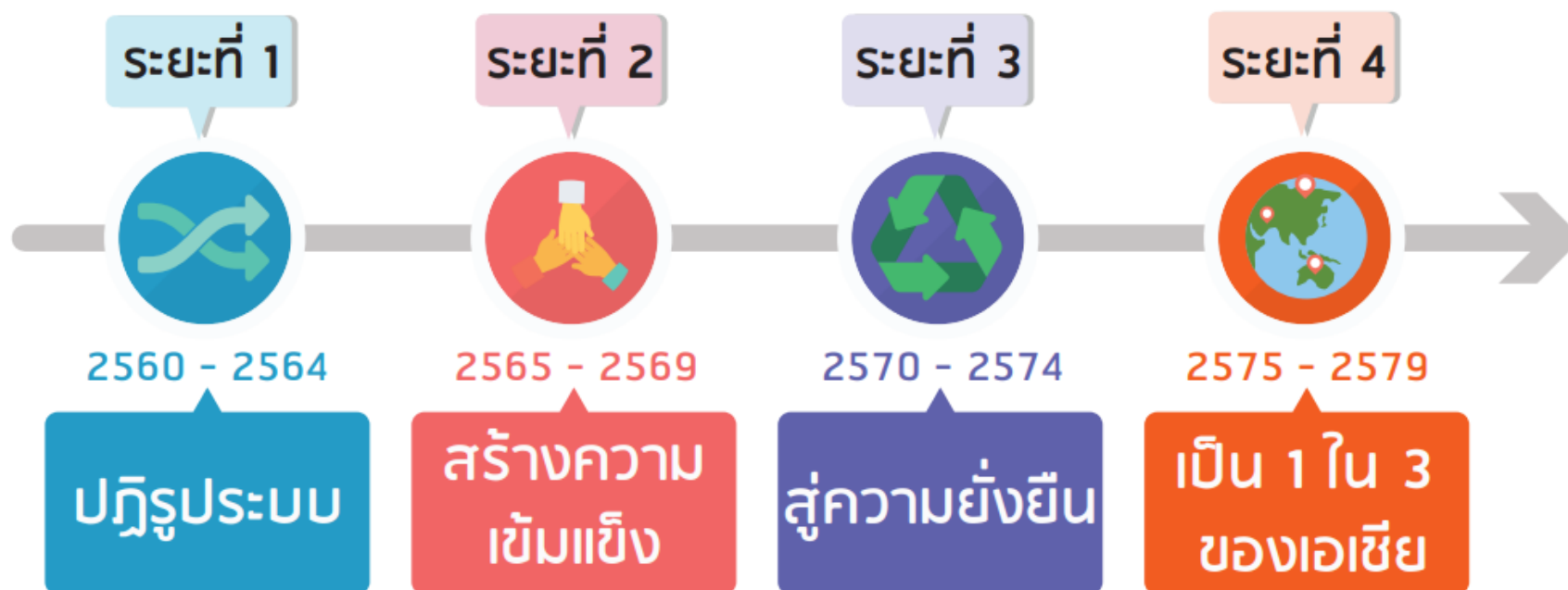
Phase 1

- ร้อยละ 90 ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA (1,665 แห่ง จาก 1,750 แห่ง)
- ร้อยละ 30 ของการจัดซื้อยาร่วมของยา เวชภัณฑ์ที่ไม่ใช่ยา วัสดุวิทยาศาสตร์ และวัสดุทันตกรรม
- ร้อยละ 20 ของหน่วยงานภายในกระทรวงสาธารณสุข ผ่านเกณฑ์การประเมินระบบควบคุมภายใน

Phase 3

- ร้อยละ 90 ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA (1,665 แห่ง จาก 1,750 แห่ง)
- ร้อยละ ของการจัดซื้อยาร่วมของยา เวชภัณฑ์ที่ไม่ใช่ยา วัสดุวิทยาศาสตร์ และวัสดุทันตกรรม
- ร้อยละ 60 ของหน่วยงานภายในกระทรวงสาธารณสุข ผ่านเกณฑ์การประเมินระบบควบคุมภายใน

แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี กระทรวงสาธารณสุข (พ.ศ. 2560-2579)

ความเชื่อมโยงของแผน ๖ 20 ปี กับแผน ๖ 12

ประชาชนสุขภาพดี เจ้าหน้าที่มีความสุข ระบบสุขภาพยั่งยืน

แบบฝึกหัด

1. วิชชีพพยาบาลกับการพลิกพื้ระบบสุขภาพอย่างไร
 2. พัฒนาการระบบประกันสุขภาพของไทยมีความสำคัญอย่างไร
 3. พยาบาลมีบทบาทอย่างไรในบริการปฐมภูมิ
 4. พยาบาลมีบทบาทอย่างไรในการพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐาน
 5. ทิศทางและแนวโน้มระบบประกันสุขภาพของไทย
 6. ในฐานะที่เป็นพยาบาลจะพัฒนาระบบสุขภาพชุมชนอย่างไร
-

ขอบคุณ

kamollabhu@webmail.npru.ac.th

